

Advies over de beleidsnota onderwijs 1999-2004

1 Vooraf

Mevr. M. Vanderpoorten, Vlaams minister van onderwijs en vorming, vroeg de Vlaamse Onderwijsraad op 7 december 1999 om advies over de beleidsnota onderwijs 1999-2004. Bijgaand advies werd besproken en goedgekeurd op de algemene raad van 21 december 1999 in aanwezigheid van 27 leden. Er waren 26 stemmen voor en één onthouding.

De Onderwijsraad formuleert enkel bedenkingen over de krachtlijnen van de beleidsnota en geeft, in de mate dat dit nodig is, bepaalde leemtes aan. Het is niet de bedoeling om naar aanleiding van een debat over de beleidscontouren randvoorwaarden en modaliteiten te bespreken. De Onderwijsraad wacht hiervoor tot de beleidsintenties geconcretiseerd zijn in een ontwerpdecreet of -besluit. Voor andere aspecten zal de Onderwijsraad nog dit schooljaar een advies ten gronde formuleren zoals over:

- het concept van de eindtermen en basiscompetenties (SO, DKO, volwassenenonderwijs) (punt 3.6);
- OBPWO (punt 1.3);
- modularisering (punt 3.3.4);
- herziening van de non-discriminatieverklaring (punt 3.7.1).

Bij het formuleren van dit advies is de Vlor uitgegaan van eerdere conceptuele adviezen zoals de visie op het onderwijs¹, de verwachtingen t.a.v. het onderwijsbeleid van de toekomst², het advies over de overgang tussen de overgang van het secundair naar het hoger onderwijs³, over inclusief onderwijs⁴, over de integratie van onderwijsvoorrangsbeleid en zorgverbreiding⁵, over onderwijs in eigen taal en cultuur⁶.

In de verwachtingen voor het onderwijsbeleid van de toekomst vroeg de Vlor om een consequente implementatie van de structuurhervormingen die de laatste jaren zijn ingezet. De minister neemt rust brengen in het onderwijs terecht als uitgangspunt voor haar beleidsnota (punt 1.1.). Dit impliceert echter ook dat bijstellingen op pijnpunten nodig kunnen zijn. Even-

¹ ALGEMENE RAAD, *Advies over de beleidsbrief onderwijs. Beleidsprioriteiten 1998-1999*, 6 oktober 1999.

² ALGEMENE RAAD, *Verwachtingen voor het onderwijsbeleid van de toekomst*, 2 februari 1999.

³ ALGEMENE RAAD, *Advies over de overgang van het secundair naar het hoger onderwijs*, 16 maart 1999.

⁴ ALGEMENE RAAD, *Advies over inclusief onderwijs*, 7 juli 1998.

⁵ ALGEMENE RAAD, *Advies over de afstemming tussen de beleidsprogramma's onderwijsvoorrangsbeleid voor migranten en zorgverbreiding*, 28 januari 1998.

⁶ ALGEMENE RAAD, *Advies over de optimalisering van het onderwijs in eigen taal en cultuur*, 15 juni 1999.

min kan dit betekenen dat de regering langer kan talmen om noodzakelijke uitvoeringsbesluiten bij eerder goedgekeurde decreten uit te vaardigen. Dit stelt zich voornamelijk in de sector van het volwassenenonderwijs en de centra voor leerlingenbegeleiding.

Aan de andere kant stelt de Vlor vast dat de nieuwe regering een ambitieus onderwijsbeleid heeft geconcipeerd. De overheid wenst tal van vernieuwingen te initiëren. De overheid wenst meer dan ooit sturend en sanctionerend op te treden. De Onderwijsraad vreest dat een veelheid aan nieuwe initiatieven bovenop de aan de gang zijnde hervormingen de rust niet ten goede zal komen.

2 Algemene bedenkingen

2.1 De beleidsnota bevat veelbelovende initiatieven

De Onderwijsraad is tevreden in de beleidsnota veel aanzetten terug te vinden van maatregelen waarop de raad al langer aandringt. We verwijzen bij wijze van voorbeeld naar:

- p. 1: Een systematische evaluatie van structuurhervormingen ⁷;
- p. 2: Besluitvorming moet steunen op een goed uitgewerkte onderwijskundige visie;
- p. 7: Investerings in onderwijs en vorming ⁸;
- p. 7-8: Voorkomen van een verdere dualisering en wegwerken van financiële, sociale en culturele drempels ⁹;
- p. 8: Beperken van doorverwijzingen naar buitengewoon onderwijs en verminderen van zittenblijven ¹⁰;
- p. 8: Toelatingsexamens. De Vlor vraagt al verschillende jaren een evaluatie o.m. naar de sociale effecten ¹¹;
- p. 10: Levenslang leren verder uitbouwen ¹²;
- p. 12: Waarderen van leerkrachten; taakverzwaring ¹³;
- p. 18: Loopbaandifferentiatie ¹⁴;
- p. 21: Actieplan waardering TSO-BSO ¹⁵;
- p. 24: Verbetering leerlingenoriëntering in het secundair onderwijs ¹⁶;

⁷ RAAD VOOR HET SECUNDAIR ONDERWIJS, *Advies over het voorontwerp van decreet betreffende het secundair onderwijs*, 31 maart 1998; ALGEMENE RAAD, *Advies over het voorontwerp van decreet betreffende de centra voor leerlingenbegeleiding*, 18 juni 1998;

⁸ Brief naar aanleiding van het programmadecreet 1998-1999

⁹ ALGEMENE RAAD, *Verwachtingen voor het onderwijsbeleid van de toekomst*, 2 februari 1999; ALGEMENE RAAD, *Visie op onderwijs*, 18 juni 1999

¹⁰ ALGEMENE RAAD, *Advies over inclusief onderwijs*, 7 juli 1998; ALGEMENE RAAD, *Advies zittenblijven basis- en secundair onderwijs*, 25 mei 1993.

¹¹ RAAD VOOR HET HOGER ONDERWIJS, *Advies met betrekking tot de in- en doorstroom van de studenten in het hoger onderwijs*, 29 juni 1993.

¹² RAAD VOOR HET VOLWASSENENONDERWIJS, *Voorontwerp van decreet betreffende de aanpassing van het OSP en de vervanging van de wet van 5 maart 1965 op het schriftelijk onderwijs*, 7 september 1998; ALGEMENE RAAD, *Verwachtingen voor het onderwijsbeleid van de toekomst*, 2 februari 1999

¹³ ALGEMENE RAAD, *Verwachtingen voor het onderwijsbeleid van de toekomst*, 2 februari 1999

¹⁴ ALGEMENE RAAD, *Naar een nieuwe lerarenopleiding. Advies van de Vlaamse Onderwijsraad*, Cahier 4, Brussel, 1993.

¹⁵ *Staten-generaal technisch secundair onderwijs*, 20 maart 1993, Brussel, Vlor, 1993.

¹⁶ RAAD VOOR HET SECUNDAIR ONDERWIJS, *Advies over het voorontwerp van decreet betreffende het secundair onderwijs*, 31 maart 1998

- p. 33: Onderwijs aan zieke kinderen met bijzondere aandacht voor de kinderspsychiatrische diensten ¹⁷;
- p. 44: Kwantitatieve en kwalitatieve ondersteuning van het deeltijds kunstonderwijs;
- p. 49: Vaardigheden inzake levenslang leren integreren vanaf de basisschool ¹⁸;
- p. 50: Certificering onafhankelijk van het opleidingsstelsel;
- stimuleren van interne kwaliteitszorg ¹⁹.

2.2 De rol van de overheid t.a.v. de onderwijsverstrekkers

Aan de andere kant stelt de Onderwijsraad ook enkele zorgwekkende tendensen vast in deze beleidsnota.

De Onderwijsraad heeft de stellige indruk dat de centrale overheid haar sturende rol erg ruim interpreteert. De Vlaamse regering en het Vlaams parlement dragen de eindverantwoordelijkheid voor coherente eindbeslissingen, met respect voor de grondwet (primaat van de politiek). Daarnaast roept de veelheid van “overheidsinstanties” vragen op over de respectievelijke bevoegdheden. In de beleidsnota is niet altijd duidelijk wie wordt bedoeld met de (centrale) overheid: het parlement, de regering, het departement, de (autonome) inspectie, Klasse, derden die door de overheid worden ingezet zoals steunpunten, de Koning Boudewijnstichting ... ? Allen formuleren ze verwachtingen t.a.v. scholen en ontwikkelen visies en modellen. Ook hierin moet het primaat van de politiek spelen.

De lijst met nieuwe opdrachten voor de Vlaamse centrale overheid is indrukwekkend.

De “overheid”:

- onderhoudt rechtstreekse contacten met het onderwijsveld;
- bevordert via projecten tal van waarden en principes;
- communiceert over de vooropgestelde vernieuwingen;
- verzekert dat maatschappelijke verwachtingen worden ingelost;
- neemt (als enige?) initiatieven inzake onderwijsvernieuwingen en hervormingen;
- verdedigt en beschermt de rechten van de zwakkeren ook van kinderen, leerlingen en studenten en van ouders ... en dwingt die af;
- verzekert de essentiële rechten van de werknemers in onderwijs;
- evalueert de lerarenopleiding;
- organiseert maatschappelijke debatten o.m. inzake de waardering van de leraren;
- meet het welbevinden van de leraren;
- bepaalt de samenstelling van schoolbesturen;
- waarborgt het recht op inschrijvingen en sanctioneert weigeringen;
- ondersteunt scholen inzake de effectiviteit en kwaliteit van de nascholing;
- toetst de leerplannen op hun voorschrijvend karakter;
- werkt een actieplan uit inzake de waardering van TSO en BSO;
- organiseert een overlegplatform met de opleidings- en beroepswereld om dit actieplan te sturen;

¹⁷ AFDELINGEN VOOR HET BUITENGEWOON ONDERWIJS, *Advies inzake type 5-scholen teneinde in elke provincie tegemoet te komen aan de nood aan onderwijs voor kinderen en jongeren verblijvend in medische instellingen*, 25 februari 1999.

¹⁸ ALGEMENE RAAD, *Verwachtingen voor het onderwijsbeleid van de toekomst*, 2 februari 1999; ALGEMENE RAAD, *Visie op onderwijs*, 18 juni 1999

¹⁹ ALGEMENE RAAD, *Verwachtingen voor het onderwijsbeleid van de toekomst*, 2 februari 1999;

- organiseert regionale technologische centra;
- voert het experiment uit inzake modularisering, dat gekoppeld wordt aan de integratie van nieuwe onderwijsvisies en -methoden;
- neemt nascholingsinitiatieven inzake zelfevaluatie;
- reikt instrumenten aan om leerlingenprestaties te meten en om leerkrachten door leerlingen te laten evalueren;
- stuurt de begeleidingsdiensten d.m.v. beheersovereenkomsten;
- licht leerboeken door op hun emancipatorisch en intercultureel karakter;
- screent educatieve software;
- richt regionale expertisecentra op voor ICT.

Van de 'partners' wordt verwacht dat ze beslissingen van de "overheid" respecteren en loyaal meewerken aan de realisatie ervan. Toch rijzen op dit vlak vragen.

In tegenstelling tot andere Europese landen organiseert de centrale overheid in Vlaanderen zelf geen onderwijs:

- de organisatie van het Gemeenschapsonderwijs werd krachtens het decreet op het Gemeenschapsonderwijs gedelegeerd aan een autonoom orgaan;
- andere overheden richten onderwijs in. Onlangs nog werden met de gemeentelijke en de provinciale overheden overeenkomsten afgesloten inzake het respecteren van hun eigen bevoegdheden;
- het organiseren van onderwijs door derden is vrij krachtens de grondwet.

Inzake de organisatie van het onderwijs is er dus een gedeelde verantwoordelijkheid tussen de overheid en de inrichters van onderwijs, getuige o.m. art. 5 van de Schoolpactwet die een overleg voorschrijft aangaande fundamentele hervormingen.

Zeker inzake onderwijsinhouden, -methoden en inzake onderwijsvernieuwingen dient de centrale overheid zich terughoudend op te stellen. (Vandaar o.m. de procedure van het eensluidend advies inzake de eindtermen).

Inzake de financiering van projecten door de overheid wordt wel een zinvolle benadering in het vooruitzicht gesteld, met name voorwaardelijke financiering, "controle achteraf en op afstand". Dit mag volgens de Vlor evenwel niet leiden tot outputfinanciering enkel en alleen gebaseerd op kwantitatieve resultaten. Overigens is de Vlor van oordeel dat voorwaardelijke financiering een geschikt instrument is voor projecten maar dat structurele noden structurele financiering vragen.

2.3 Organisatie van overleg en advies

Een minstens even zorgwekkende tendens is de wijze waarop de beleidsnota de overleg- en adviesprocedures wil herstructureren.

2.3.1 Drie opdrachten voor de Vlor

De beleidsnota vermeldt onder punt 1.3 enkel de adviesbevoegdheid van de Vlor. In beslissing van de algemene raad inzake 'de Toekomst van de Vlor' (AR/BSL/JPE/001) onderschrijven alle geledingen de oorspronkelijke drie functies van de Vlor (advies, overleg en studie), met inbegrip van het overleg inzake onderwijsvernieuwingen. Aan de basis hiervan ligt de overtuiging van de noodzaak om inzake de onderwijsorganisatie te overleggen met de verschillende inrichters van onderwijs, maar tevens met alle andere onderwijsactoren: per-

soneel, studenten / scholieren, ouders, de centra voor leerlingenbegeleiding, directieleden. De inrichtende machten hebben zich ingeschreven in dit overlegmodel en stelden dat dit in de regel kan worden beschouwd als het overleg bedoeld in art. 5 van de schoolpactwet, voor zover zij zich konden terugvinden in het advies terzake.

Heel onduidelijk is ook welke onderwerpen in de Vlor aan de orde zullen komen en welke in het VOC. In het VOC wordt onderhandeld over maatregelen met personeelsconsequenties. Zuiver onderwijskundige aangelegenheden (eindtermen bvb) kunnen niet in het VOC worden besproken. Worden inrichtende machten en vakorganisaties dan buiten het gesprek over onderwijskundige materies gelaten?

In het overleg dat de Vlor organiseert, proberen we netoverstijgend te komen tot een afstemming over leerinhouden, onderwijsvernieuwingen, studieprofielen ... Aan het overleg nemen niet alleen de rechtstreekse onderwijsactoren deel doch evenzeer sociale partners en externe deskundigen. Zowel in raden en afdelingen als in talloze sectorcommissies en werkgroepen ontmoeten onderwijzers en vertegenwoordigers van de beroepswereld mekaar om te overleggen over beroeps- en opleidingsprofielen, stage-aangelegenheden, de noodzaak van gemeenschappelijke initiatieven (zoals convenants, enz.). Dergelijk overleg wordt op vrijwillige basis aangegaan vanuit de twee sectoren. Vraag is waarom dit nu elders zou moeten worden georganiseerd.

2.3.2 Samenstelling

De beleidsnota stelt voor om dubbele lidmaatschappen uit te sluiten en de vertegenwoordigers van de leerkrachten en van de directies rechtstreeks te laten verkiezen. De Vlor wijst erop dat de Vlor en het VOC verschillende organen zijn met totaal verschillende bevoegdheden. Het overleg is er van een andere aard maar vraagt aan de andere kant continuïteit tussen de visies ontwikkeld in de Vlor en de onderhandelingen in het VOC.

De Vlor vindt dat de direct betrokkenen in de organen van de Vlor inderdaad een versterking bieden van de advies- en overlegfunctie. Deze hebben echter nu al een stem in de Onderwijsraad. Op een totaal van 550 leden (werkende en plaatsvervangende leden) zijn er 180 leden die als directeur, leraar of p.m.s.-medewerker werkzaam zijn. Dit is de helft van de vertegenwoordigers van die door inrichtende machten en vakbonden zijn voorgedragen. Daarnaast zetelen ook veel leerkrachten en directies in werkgroepen en commissies waaronder de sectorcommissies.

Er zijn heel wat vragen bij het voorstel om directeurs en leerkrachten rechtstreeks te laten verkiezen: hoe worden dergelijke verkiezingen georganiseerd, namens wie spreken die, hoe worden zij gevormd, aan wie zijn deze leden verantwoording verschuldigd, door wie worden deze leden gesanctioneerd. Deze procedure zal aanleiding geven tot nieuwe parallelle organisaties.

Deze praktijkmensen mogen in elk geval niet in de plaats komen van de vertegenwoordigers van inrichters van onderwijs en vakbonden.

Gezien de gedeelde verantwoordelijkheid inzake onderwijs bekleden de "koepels" een specifieke rol in het onderwijsveld. Zij vertegenwoordigen nl. de inrichters van het onderwijs. De directies kunnen niet gelijkgesteld worden met schoolbesturen of inrichtende machten. Adviezen over onderwijskundige onderwerpen moeten mede door hen worden geschraagd, zeker als het thema raakt aan de eigen bevoegdheid van de verstrekkers van onderwijs (b.v. eindtermen).

Netoverschrijdend overleg dat de overheid zo belangrijk vindt, kan enkel plaatsvinden in aanwezigheid van de koepels. Een afstemming van beleid inzake leerplannen, onderwijsvernieuwingen is zonder hun engagement niet mogelijk.

De beleidsnota besteedt terecht veel aandacht aan de rol van leerkrachten. Overleg met georganiseerde leraren is een van de manieren om leraren bij het overleg te betrekken. Door de organisatie krijgt de stem van deze leerkrachten een eigen vorm van representativiteit: toetsing aan de achterban, verantwoordingsplicht, ontwikkelen van macrovisie en vorming.

Daarom vindt de Onderwijsraad het wenselijk dat vakbonden ook vertegenwoordigd zijn in de Vlor. Zij kunnen daarenboven mede de continuïteit garanderen tussen de onderwijskundige visie ontwikkeld in de Vlor en de besprekingen in het VOC.

Indien de “koepels” van inrichtende machten en de vakbonden geen deel uitmaken van de Vlor, zullen de ‘echte’ besprekingen elders gevoerd worden, waar de andere actoren dan van geen tel zijn. Bovendien biedt een advies van de Vlor transparantie inzake de standpunten die door verschillende partijen verdedigd worden. Adviezen zijn openbaar en worden toegevoegd aan de stukken die aan het Parlement worden overgemaakt. De politieke verantwoordelijken kunnen van de discussiepunten en de standpunten van betrokkenen in alle openheid kennisnemen vooraleer in alle vrijheid een eindoordeel te vellen. De standpunten verdedigd in parallelle circuits zijn niet openbaar.

Alle geledingen van de Vlor zijn derhalve van oordeel dat het weren van de “koepels” van inrichtende machten en vakbonden uit de Vlor onaanvaardbaar is. De vele positieve ideeën die in de beleidsnota worden geformuleerd, dreigen hierdoor niet gerealiseerd te worden.

Tenslotte gaat de beleidsnota niet nader in op de rol van de sociale en educatieve partners in de Onderwijsraad. Voldoende toetsing van onderwijskundige voorstellen aan de inzichten van ouders, werkgevers en werknemers is een noodzaak. De Onderwijsraad wijst ook op de noodzaak van georganiseerd ouderverenigingswerk. Ook hier speelt de eigen vorm van representativiteit van het middenveld een rol.

2.4 Opdrachten van het onderwijssysteem

Meerdere uitgangspunten van de minister sluiten nauw aan bij wat de Onderwijsraad in de visie op onderwijs omschreef als kerntaken voor onderwijs. We verwijzen naar vormend onderwijs dat jongeren kansen op persoonlijkheidsontwikkeling biedt en een integratie in de samenleving en cultuur op een kritisch-creatieve manier. Onderwijs heeft ook de opdracht om sociale gelijkheid na te streven, de sociale cohesie te bevorderen, jongeren voor te bereiden op economische zelfstandigheid en op levenslang leren.

De Vlor mist evenwel nog de consequente vertaling van een ander uitgangspunt, met name het perspectief van de lerende. De beleidsnota hecht terecht heel veel belang aan de afstemming van het onderwijsbeleid op maatschappelijke verwachtingen. Daarnaast moet onderwijs erkennen dat de lerende eigen verwachtingen en een eigen tempo van ontwikkeling heeft. Leerlingen zijn niet alleen «leer»-lingen. De beleidsnota geeft een aanzet door een betere afstemming op de jeugdcultuur te bepleiten en door welbevinden te beschouwen als een indicator voor de kwaliteit van een school. Dezelfde zorg zou ook in andere aspecten van het beleid een uitgangspunt moeten zijn. Zorg besteden aan het perspectief van de leerling uit zich ook in zorg die scholen (moeten) besteden aan psycho-pedagogische opdrachten. Kwaliteitseisen voor scholen moeten voldoende ruimte overlaten voor de leerkrachten

om adequaat hun psycho-pedagogische taken op te nemen. Ook daarvoor is de relatie leerling-leerkracht cruciaal. Uiteraard heeft dit ook repercussies voor de leerkrachtenopleiding.

Bij wijze van voorbeeld verwijzen we naar:

- Waarden overbrengen i.p.v. ontwikkelen (p. 1).
- Bij de visitatie van de lerarenopleiding heeft men het enkel over de maatschappelijke noden. De leraren moeten ook adequaat leren omgaan met de wijzigende behoeften van leerlingen (p. 17).
- Versterken van startkwalificaties: de overheid zal het studie-aanbod relevant maken, bijsturing van eindtermen, basiscompetenties en leerplannen op basis van nieuwe onderwijskundige inzichten, maatschappelijke ontwikkelingen en arbeidsmarktbehoeften... Misschien moet ook nagedacht worden over een schoolsysteem waar deze jongeren beter aan hun trekken komen (p. 21 en p. 8).
- Het onderwijsbeleid t.a.v. anderstalige nieuwkomers (p. 32).

2.5 De verhouding tussen de netten

Een leidmotief van de beleidsnota is de overtuiging dat netoverschrijdend werken een noodzakelijk instrument is om tot goed onderwijs en goede vernieuwingsprojecten te komen. De tekst expliciteert niet of netoverschrijding vooral gezien wordt als kwaliteitsverhogend dan wel als een overweging van efficiëntie. De Onderwijsraad is van mening dat netoverstijgend werken belangrijk kan zijn, mits dit gebeurt met respect voor de vrijheid van alle betrokkenen. Tal van initiatieven onder meer op het vlak van studierichtingsfiches, op het vlak van het onderwijsvoorrangs- en migrantenbeleid getuigen van deze positieve ingesteldheid tot samenwerking.

Scholen moeten hun eigenheid en authenticiteit ten volle kunnen ontwikkelen. In dat opzicht pleit de Onderwijsraad voor een bescheiden opstelling van de overheid inzake het opstellen van lessenroosters, het evalueren van de beleidsruimte in leerplannen, vorming van schoolleiders, gezamenlijke leerplannen voor technische vakken en beroepspraktijk, permanente overlegplatformen en regionale centra die o.m. nascholing organiseren.

Bovendien is het cruciaal dat onderwijsvernieuwingen goed ingebed worden in de lokale context en rekening houden met de schooleigen kenmerken. In dit verband wijst de Onderwijsraad op het belang van schooloverstijgend werken. Een gemeenschappelijke visie op wat goed onderwijs is, kan een samenwerking tussen scholen positief ondersteunen.

2.6 De interne en externe kwaliteitszorg en -bewaking (punt 2.3.3 en punt 3.5) *

De Vlor is van mening dat kwaliteitszorg terecht veel aandacht krijgt in de beleidsnota. Toch zijn er bedenkingen t.a.v. de herdefiniëring van de opdracht van de inspectie en de verhouding met de pedagogische begeleidingsdiensten.

Interne kwaliteitszorg

Een eerste instrument dat de overheid voorop stelt is de introductie van interne kwaliteitszorg. Dit is inderdaad een belangrijk instrument voor een goed schoolbeleid. De verwachtingen t.a.v. het onderwijsbeleid van de toekomst geven dit aan. De raad voor het basisonderwijs zal o.m. over dit thema een forum organiseren.

* Deze verwijzingen hebben betrekking op de alinea's in de beleidsnota.

Modellen voor interne kwaliteitszorg dreigen louter formele instrumenten te worden als ze niet ingepast zijn in de concrete en complexe schoolrealiteit. Formele instrumenten verhinderen dat het schoolteam probleemoplossend gedrag ontwikkelt aangepast aan de eigen context. Deze modellen dreigen verkeerd te werken wanneer de scholen ze hanteren als checklist i.p.v. van een proces inzake kwaliteitszorg op te zetten. Het schoolwerkplan is een centraal gegeven om aan interne kwaliteitszorg te doen. Het schoolwerkplan dwingt de actoren in de school na te denken over de doelstellingen die ze nastreven.

De overheid stelt hier ook voor om goede voorbeelden van interne kwaliteitszorg bekend te maken als stimulans voor andere scholen. De Vlor vindt dit een goede werkvorm die vertrekt van een evenwichtige verhouding tussen de overheid en de onderwijsverstrekkers. Het is van essentieel belang dat de overheid de scholen de vrijheid laat om een eigen systeem van interne kwaliteitszorg te ontwikkelen. De groei naar een meta-evaluatie is een stap in de goede richting.

Niet alle leden van de Vlor zijn overtuigd van de waarde van evaluatie van leerkrachten door de leerlingen. Zij stellen vragen naar de objectiviteit en inpasbaarheid van dergelijke beoordelingen bij de beoordeling van leerkrachtenprestaties b.v. in functiebeschrijvingen.

Externe kwaliteitsbewaking

Een goede wisselwerking tussen externe kwaliteitsbewaking en interne kwaliteitszorg is ook een terechte zorg. In het academisch onderwijs is terzake al een belangrijke expertise opgebouwd. De hogescholen zijn volop bezig om een vergelijkbaar stelsel uit te bouwen.

De Vlor heeft wel vragen bij de hervorming van de externe kwaliteitszorg en vraagt de consequenties voor de scholen te verduidelijken van de autonomisering van de inspectie en van de beheersovereenkomsten. Welke wordt de relatie tussen de pedagogische begeleidingsdiensten en de inspectie? Welke criteria worden gehanteerd om de doelmatigheid van de inspectie te evalueren en welk effect ressorteert dit in de scholen? Hoe kan een “autonome” instelling lokale besturen inspecteren?

Het zou wenselijk zijn te preciseren wat bedoeld is met voortgangsbewaking. De band met de remediëring door de pedagogische begeleidingsdienst dient verduidelijkt.

De Vlor merkt op dat de beleidsnota niets zegt over het korps van de inspecteurs-begeleiders levensbeschouwelijke vakken. Ook op dit terrein kan evaluatie en bijsturing van de regelgeving noodzakelijk blijken.

Pedagogische begeleidingsdiensten

Een afstemming tussen de opdrachten van de inspectie en deze van de pedagogische begeleidingsdiensten is belangrijk doch ieder moet zijn eigen verantwoordelijkheden kunnen opnemen. Betere informatiedoorstroming van de inspectie naar de begeleidingsdiensten is hierbij noodzakelijk.

De pedagogische begeleidingsdiensten richten rechtstreeks of onrechtstreeks de focus van hun activiteiten op de scholen. Ze moeten autonoom een begeleidingsproces kunnen opzetten. Dit begeleidingsproces mag niet verengd worden tot remediëring op basis van de vaststellingen van de inspectie (“implementatie van de aanbevelingen van de doorlichting”). Een hiërarchisering tussen pedagogische begeleidingsdiensten en inspectie is niet wenselijk.

De Vlor vraagt om te verduidelijken wat bedoeld is met het verlenen van relatieve autonomie aan de pedagogische begeleidingsdiensten. Onverminderd de bepalingen van het bijzonder decreet op het gemeenschapsonderwijs, rijst de vraag hoe de relatie tussen de pedagogische begeleidingsdienst, de schoolbesturen, de schoolteams en de netten vorm moet krijgen. Wat is de relatie tussen de werkingscodes die door de overheid zijn bekrachtigd en de beheersovereenkomsten? Wat is de betekenis van de beheersovereenkomsten waarin de

onderwijsverstrekkers geen partij zijn? Wat is de betekenis van beheersovereenkomsten in het Gemeenschapsonderwijs.

Overleg over studierichtingsfiches die een stroomlijning van leerplannen voor gevolg hebben is al aan de gang. Toch moeten de verschillende onderwijsverstrekkers de autonomie behouden om eigen leerplannen uit te werken.

2.7 De participatiestructuren (punt 2.5. en punt 3.12)

De Vlor wijst erop dat sinds 1991 zowel op het lokale niveau als op het centrale niveau gewerkt wordt aan een participatief schoolmodel. De werking van de formele inspraakorganen is zeker voor verbetering vatbaar. Toch stellen we vast dat de beleidsnota dit hele model in vraag stelt door andere modellen van representativiteit te hanteren zowel voor personeelsleden (lokaal en centraal) als voor schoolbesturen (centraal). Ook nieuwe en parallelle modellen zullen steunen op een georganiseerd middenveld.

De Vlor pleit voor efficiënte en sobere participatiestructuren. Een proliferatie van overlegorganen komt daadwerkelijke participatie niet ten goede. De Vlor wijst ook op de onderscheiden rollen van schoolbestuurders, schoolleiders, leerkrachten, ouders en leerlingen / studenten. Deze onderscheiden rollen hebben gevolgen voor de wijze waarop deze groepen participeren aan het schoolbeleid.

Participatieve schoolcultuur is iets anders dan leraren over alle beslissingen inzake schoolbeleid te moeten raadplegen. Uit onderzoek blijkt dat leraren vooral geïnteresseerd zijn in inspraak inzake pedagogische aangelegenheden. Er moet gezocht worden naar een evenwichtige en functionele vorm van participatie en overleg met leerkrachten. Overleg mag de autonomie van leerkrachten niet ondergraven. Evenwicht tussen teamwerking en autonomie moet worden nagestreefd.

De Onderwijsraad vraagt naar een samenhangend concept waarbinnen de participatie vorm kan krijgen. De beleidsvoornemens blijven op dit vlak vaag. Ook de randvoorwaarden die efficiënte inspraak waarborgen, verdienen aandacht. Zo rijst de vraag naar de afdwingbaarheid van de inspraak. Ook verdient bijsturing van de regelgeving omtrent de ondersteuningscentra voor ouderverenigingswerk de nodige aandacht.

De beleidsintenties van de minister spitsen zich allemaal toe op het leerplichtonderwijs. Wat met een participatieve cultuur in het volwassenen- en het tertiair onderwijs?

Wat is de relatie van het steunpunt in de Koning Boudewijnstichting met de pedagogische begeleidingsdiensten en met de schoolbesturen?

Rechten van lerenden

Het garanderen van de rechten van lerenden zoals o.m. vastgelegd in het verdrag over de kinderrechten, is een belangrijk uitgangspunt voor het beleid. Het versterken van de rechtspositie van jongeren mag echter geen verdere juridisering voor gevolg hebben. Er moet ook duidelijk afgewogen worden welke rechten zo fundamenteel zijn dat ze afdwingbaar moeten worden. De afdwingbaarheid van rechten kan leiden tot zeer omslachtige en formalistische procedures die uiteindelijk ook voor de betrokkene weinig efficiënt zijn. Er spelen ook meer subtiele vormen van weigering die in dergelijke procedures niet kunnen worden gevat. De rechten van de lerenden moeten samen gezien worden met plichten van de lerenden. Onder dit laatste verstaat de Vlor ook respect voor het pedagogisch project van de gekozen school.

2.8 Onderwijsvernieuwingen kunnen slechts slagen als ze lokaal voldoende ingebed zijn

Uit ervaringen met vroegere onderwijsvernieuwingen en uit evaluatiestudies terzake blijkt dat vernieuwing pas kan slagen als de doelen, organisatiemodaliteiten en werkvormen voldoende ingebed zijn in de lokale context en de schoolcultuur. Bij het opzetten van vernieuwingen moet er voldoende wisselwerking mogelijk zijn tussen de maatschappelijke behoeften en de ervaren behoeften in de eigen schoolcontext. Daarom kan de overheid ook niet als enige vernieuwingsprocessen initiëren en de enige vertolker zijn van de maatschappelijke behoeften. De Onderwijsraad pleit daarom voor eenzelfde strategie als ten aanzien van nieuwe regelgeving. De overheid kan doelen bepalen en gewenste resultaten voorop stellen. Scholen krijgen de ruimte om zelf het proces op te zetten en in te passen in de eigen schoolcultuur. Goede ondersteuning en procesbegeleiding van de pedagogische begeleidingsdiensten is hierbij noodzakelijk.

Ervaringen met andere vernieuwingsprocessen geven ook aan dat de integratie van verworvenheden van pilootprojecten in de reguliere onderwijspraktijk niet vanzelfsprekend is. De Onderwijsraad wijst op de grenzen van vernieuwingen via pilootprojecten. Om vernieuwingen te stimuleren is het niet voldoende om leraren naar hun mening te vragen. Het komt er ook op aan om vernieuwingen zo te definiëren dat ze aansluiten bij de behoeften en de noden van de leerkrachten. Vernieuwingen slagen als leerkrachten het gevoel hebben dat zij en hun leerlingen er beter van worden.

De Vlor vindt de communicatie met leerkrachten over vernieuwingen belangrijk. Toch is het nog belangrijker dat vernieuwingen kunnen worden ingebed in de schoolcultuur. Vernieuwingen zullen daarom ingebed worden in de lokale context. Het is niet voldoende dat leerkrachten kunnen reageren op centraal gestuurde beleidsvoornemens.

2.9 Het leerkrachtenberoep aantrekkelijk maken (punt 2.4 en 3.1)

Ook dit is een aandachtspunt van het beleid waar de Vlor veel aandacht voor vraagt. Vele maatregelen zoals het loopbaanverloop, de aanvangsbegeleiding van jonge leerkrachten, ... leunen aan bij eerdere standpunten van de Vlor over het lerarenambt. Het rapport over de onderwijsarbeidsmarkt wordt een belangrijk beleidsinstrument voor de toekomst.

De Onderwijsraad merkt op dat de leraren in het tertiair en het deeltijds kunstonderwijs niet onder de opgesomde maatregelen vallen. Bovendien stellen we vast dat alhoewel de tekst aangeeft alle personeelsleden en niet enkel het onderwijzend personeel te willen waarderen, dit niet tot uiting komt in de erop volgende beleidsmaatregelen.

Profiel van de leraar

De overheid vindt dat de lerarenopleidingen moeten evolueren onder invloed van de verwachtingen van de samenleving. Dit is inderdaad noodzakelijk maar niet het enige. Lerarenopleidingen moeten ook inspelen op nieuwe onderwijskundige inzichten, zoals nieuwe paradigma's inzake leren. Ten derde moeten leraren adequaat leren omgaan met de behoeften van hun leerlingen. Daarom zullen de lerarenopleiders en de «afnemende velden» en niet enkel de overheid de doelen van de opleiding beoordelen en aanpassen.

Opleiding en nascholing van leerkrachten

De Onderwijsraad vraagt om adequate opleidingen voor alle onderwijsniveaus en –sectoren. De scholing en bijscholing van leraren in het buitengewoon onderwijs, het deeltijds kunstonderwijs, het volwassenenonderwijs, de basiseducatie en van docenten in het hoger onderwijs zijn onderbelicht. Ook personeelsleden uit het DBSO hebben nood aan een specifieke vorming. Momenteel bestaan er zelfs geen profielen voor. Ook de GPB-opleiding verdient aandacht zodat ook beroepsbeoefenaars met ervaring op de werkvloer over voldoende pedagogisch-didactische vaardigheden beschikken.

De Vlor dringt ook aan op middelen voor de professionalisering van leraren in alle onderwijsniveaus en -sectoren. Het volwassenenonderwijs en het deeltijds kunstonderwijs kunnen b.v. geen beroep doen op vraaggestuurde nascholing.

De Vlor dringt al lang aan op gemeenschappelijke kwaliteitsbewaking van de lerarenopleidingen. De visitatie van de lerarenopleidingen is dan ook een positief signaal. Wel dient rekening gehouden met het feit dat een optimale implementatie van de in 1997 geïntroduceerde vernieuwingen tijd vergt. De recente doorlichting van sommige lerarenopleidingen levert al een eerste aanzet.

Waarderen van leerkrachten

Een discussie over de waardering van leerkrachten en andere personeelsleden van de school, zal ook over verloning moeten gaan.

De focus is sterk beperkt tot materiële omstandigheden en tevredenheid. De klemtoon zou ook moeten liggen op initiatieven, op contextgegevens en op plaatselijke werkcondities die het professioneel handelen van de leerkracht en de ontwikkeling ervan bevorderen (teamwerking, professionele autonomie, coaching, ...). Dit impliceert evenwel niet dat de Onderwijsraad niet zou erkennen dat een inspanning op het vlak van infrastructuur niet noodzakelijk is, integendeel.

Erkenning van de professionaliteit van de leerkrachten

De marge van leerkrachten wordt niet enkel beperkt door leerplannen. De raden voor het basis- en het secundair onderwijs hebben al eerder gesteld dat de eindtermen ambitieus zijn en de lat hoog leggen. Dit vertaalt zich in overladen leerplannen en beperkt de ruimte voor de leerkracht om eigen accenten te leggen of in te gaan op vragen van zijn leerlingen.

Leraren zien leerlingvolgsystemen, schoolwerkplannen, aanwendingsplannen inderdaad vooral als instrumenten eerder dan een uitnodiging om een proces te sturen. Het is daarom goed om te werken aan geïntegreerde systemen, met respect van ieders eigenheid. Het centrale instrument is hier het schoolwerkplan.

De professionaliteit van leerkrachten moet bekeken worden vanuit de taakstelling van de schoolbesturen, directies en pedagogische begeleidingsdiensten. Welke rol zullen de regionale expertisecentra (ICT, infrastructuur, ...) spelen (nascholing, begeleiding, ontwikkelingswerk?) en de net- en vakoverstijgende werkgroepen die de overheid wenst te stimuleren.

Lerarentekort

Algemeen dient gesteld dat de overheid de nodige inspanningen moet leveren om het lerarentekort structureel op te lossen. Een betere verloning van overwerk en het terugroepen van personeelsleden in verlofstelsels of vroegtijdig gepensioneerden zijn slecht noodmaatregelen. Het beroep van leerkracht aantrekkelijk maken vergt een adequate verloning, verminderde taakbelasting, autonomie, ...en heeft een meer duurzame impact.

2.10 Bevorderen van kansengelijkheid en het bestrijden van dualisering (punten 2.2; 3.2; 3.7)

Zorgverbreding wordt in de beleidsnota te eng gedefinieerd. De doelgroepen zijn beperkt. Zo komen leerlingen of studenten met een handicap niet aan bod. Zorgverbreding moet gelden voor alle onderwijsniveaus en -soorten. In het volwassenenonderwijs kan het gaan om toeleiding en trajectbegeleiding; in het hoger onderwijs gaat het om studenten met een handicap.

De Onderwijsraad stelt vast dat de beleidsnota wijst op de nefaste gevolgen van het watervalsysteem. In de beleidsnota worden evenwel weinig concrete maatregelen beschreven om ze doelstelling op te vangen t.a.v. leerlingen, ook in algemeen vormend onderwijs.

Laaggeletterdheid

De Onderwijsraad stelt vast dat de beleidsnota geen gewag maakt van een actieplan om laaggeletterdheid te bestrijden. De IALS-studie toonde het belang hiervan nochtans aan. Het actieplan zou zowel de basiseducatie als het leerplichtonderwijs moeten omvatten.

Leerplichtcontrole

De Onderwijsraad merkt op dat invulling van de leerplicht enkel gezien wordt in het perspectief van de ongekwalificeerde uitstroom. De nota bevat geen prioriteiten inzake de leerplichtcontrole.

Ongekwalificeerde uitstroom

Er is zeker nood aan een objectieve meting van de ongekwalificeerde uitstroom.

De Onderwijsraad vraagt zich af of het niet het streefdoel moet zijn om alle jonge schoolverlaters voldoende startkwalificaties mee te geven om in te stappen in de arbeidsmarkt en zich staande te houden in het maatschappelijke en persoonlijke leven. De instrumenten om het doel te bereiken worden niet beschreven noch in dit luik, noch bij de operationele doelen. De omschrijving van ongekwalificeerde uitstroom speelt niet in op de ontwikkelingen inzake modularisering. Voorts zijn trajectbegeleiding en goede registratiesystemen noodzakelijk. De Vlor wijst ook op het belang van gevarieerde trajecten (o.m. afstemming BSO - OSP). Het is onduidelijk wat de minister bedoelt met de afstemming tussen DBSO en VIZO inzake werkervaring. Beide hebben een duidelijk andere finaliteit.

Waardering van het technisch en beroepssecundair onderwijs

De Onderwijsraad steunt het voornemen van de minister om een voorrangbeleid voor het technisch en beroepssecundair onderwijs op te zetten. Dit voorrangbeleid betekent evenwel ook dat sommige elementen zoals b.v. convenants transfereerbaar moeten zijn naar andere vormen van beroepsgericht onderwijs. Een voorrangbeleid mag geen aanleiding geven tot het zetten van beschotten tussen diverse vormen van beroepsgericht onderwijs. Over het modulair onderwijs brengt de Vlor een meer diepgaand advies uit.

Het onderwijsbeleid t.a.v. migranten

De Vlor stelt vast dat de integratie van het onderwijsvoorrangbeleid en het zorgbreedtebeleid niet meer expliciet wordt vermeld. De Vlor zal in de loop van het jaar initiatieven nemen om de non-discriminatieverklaring te optimaliseren en te actualiseren, mede op grond van de evaluatiestudie.

2.11 Levenslang leren (punten 2.3.4 en 3.17)

De Vlor gaf al in meerdere adviezen te kennen dat integratie van het perspectief van levenslang leren niet enkel vragen oproept t.a.v. het volwassenenonderwijs maar ook t.a.v. het leerplichtonderwijs. De overheid deelt in de beleidsnota deze visie.

De tweedekansfunctie van het volwassenenonderwijs moet ondersteund worden door goede afstemming en transparantie t.a.v. het voltijds secundair onderwijs. De Vlor vraagt ook om aandacht te besteden aan het stimuleren van de deelname van alle volwassenen aan het levenslang leren. Een gerichte benadering van diverse doelgroepen kan hiertoe bijdragen (toeleiding, trajectbegeleiding).

De beleidsnota kondigt aan dat de overheid in het tertiair onderwijs elektronische leeromgevingen zal aanmoedigen. De Vlor vraagt in deze context ook aandacht te besteden aan een toekomstgerichte regeling voor het open hoger onderwijs.

2.12 Het tertiair onderwijs versterken (punten 2.3.2 en 3.16)

De Vlor merkt op dat de overheid het tertiair onderwijs helemaal anders benadert dan het leerplichtonderwijs. In het tertiair onderwijs is de overheid zeer afstandelijk met groot respect voor de autonomie van de instellingen.

De Vlor is tevreden met het feit dat de overheid het advies van de Vlor over de overgang tussen het secundair en het hoger onderwijs zal implementeren. Wel zegt de beleidsnota niets over het verplicht advies van de klassenraad en het intakegesprek in het hoger onderwijs.

De Vlor merkt op dat de beleidsnota weinig concrete informatie geeft over de verbetering van de afstemming van het universitair onderwijs en de hogescholen. Ook initiatieven om het binaire te overstijgen blijven onderbelicht.

De Vlor vindt de invoering van een bachelor- en mastertitel belangrijk voor internationale positionering van diploma's. Bi-diplomerings is een positieve ontwikkeling in het kader van internationale samenwerking. De Vlor streeft ernaar om dit thema dit academiejaar uit te diepen. De Vlor vindt een flexibilisering van het tertiair onderwijs onder meer door middel van ECTS een ontwikkeling die verder moet worden gestimuleerd.

Een verruiming van visitaties naar voortgezette opleidingen en onderzoek is zeker een relevante bijsturing. De Vlor vraagt naar de samenhang tussen de kwaliteitsbewaking en de doorlichting van alle lerarenopleidingen.

De Vlor wijst erop dat de middelen waarover de hogescholen beschikken niet toereikend zijn om een optimaal beleid te kunnen voeren en de voordelen van de autonomie uit te bouwen. De Vlor vindt ook dat in het tertiair onderwijs een beheersing van het aanbod zich opdringt. Aan de andere kant mag dit ook geen aanleiding geven tot conservatisme waardoor instellingen niet kunnen inspelen op belangrijke maatschappelijke noden.

De harmonisering van primaire arbeidsvoorwaarden in hogescholen en universiteiten is niet vanzelfsprekend. Naast CAO's die kunnen afgesloten worden tussen de gezamenlijke hogescholen en de representatieve vakorganisaties in een centraal paritair comité, moeten de representatieve vakorganisaties ook voor het personeel nog CAO's kunnen afsluiten met de Vlaamse overheid. Het is onduidelijk of de hogescholen ook ressorteren onder het VOC. Is dit niet het geval, dan moet er een onderhandelingscomité opgericht worden waar de representatieve vakorganisaties kunnen onderhandelen met de Vlaamse overheid.

3 Middelen en prioriteiten

3.1

De Vlor is van mening dat investeren in onderwijs wenselijk is. De Onderwijsraad merkt op dat het ambitieus project dat de beleidsnota schetst, voldoende middelen en mankracht vereist. Het aandeel van de onderwijsuitaven in het bruto-regionaal product mag geenszins dalen. Bovendien is een inhaalbeweging noodzakelijk omdat de voorbije jaren geen sprake was van een koppeling met de stijging van het bruto-regionaal product.

3.2

Opdat scholen hun maatschappelijke opdracht kunnen blijven vervullen, hebben ze behoefte aan voldoende gekwalificeerd personeel en een stabiel beleid inzake financiering. Meerjarentrajecten voor prioriteiten laten toe om het perspectief te kennen voor een lokaal beleid. De Vlor bevestigt de behoefte van scholen aan investeringen in infrastructuur.

3.3

Er ontbreekt een tijdsperspectief tenzij bij modularisering en bij de planning t.a.v. de eindtermen. Het is niet duidelijk welke zaken eerst worden aangepakt en welke wat meer uitstel verdragen. Evenmin geeft de beleidsnota inzicht waar de prioriteiten liggen in termen van financiële middelen.

3.4

Sommige voorstellen blijven steken op het niveau van de intenties zonder dat aangegeven wordt hoe, wanneer en met welke middelen een en ander zal worden gerealiseerd. Hieronder geven we enkele voorbeelden:

- Indijken van de overbevraging van onderwijsinstellingen en leerkrachten (p. 1). Band met instrumentele taken zoals omschreven in visie.
- Samenwerking van onderwijs met andere maatschappelijke actoren (p. 5-6). Enkel vermelding van Welzijn en van De Lijn.
- Democratisering in het bijzonder van het levenslang leren (p. 7). In de verdere concretisering ontbreekt aandacht voor toeleiding en trajectbegeleiding in de volwasseneneducatie.
- Beperken van doorverwijzingen naar het buitengewoon onderwijs en van zittenblijven (p. 8). Ook hier preciseert de beleidsnota niet aan welke maatregelen de minister denkt.
- Verminderen van de ongekwalificeerde uitstroom met 20 % (p. 8). De regering omschrijft wat ze verstaat onder "gekwalificeerde uitstroom" en kondigt een meetinstrument aan. Onduidelijk is hoe de ongekwalificeerde uitstroom met 20 % kan verminderen.
- p. 35-36. De overheid belast met onderwijs ondersteunde het leerlingenvervoer steeds met zorg. De vraag rijst of bij eventuele overdracht de kwaliteit van de dienstverlening kan behouden blijven tegen dezelfde kostprijs.

4 Samenvatting

De beleidsnota presenteert een ambitieus programma met talrijke veelbelovende initiatieven zoals besluitvorming op grond van een onderwijskundige visie en gekoppeld aan systematische evaluaties, maatregelen om dualisering te voorkomen, levenslang leren, het aantrekkelijker maken van het lerarenberoep, een voorrangsbepaald beleid voor het technisch en beroepssecundair onderwijs, de kwantitatieve en kwalitatieve ondersteuning van het deeltijds kunstonderwijs, ...

Aan de andere kant stelt de Onderwijsraad ook enkele zorgwekkende tendensen vast in deze beleidsnota.

De Onderwijsraad heeft de stellige indruk dat de centrale overheid haar sturende rol erg ruim interpreteert. De lijst met nieuwe opdrachten is dan ook indrukwekkend. Van de 'partners' wordt verwacht dat ze beslissingen van de "overheid" respecteren en loyaal meewerken aan de realisatie ervan. In onderwijsmateries wordt evenwel algemeen uitgegaan van een gedeelde verantwoordelijkheid tussen de overheid en de inrichters van onderwijs. Daarom pleit de Onderwijsraad voor een bescheiden opstelling van de overheid. De verhouding tussen de overheid, de inspectie en de pedagogische begeleidingsdiensten en de schoolbesturen roept vele vragen op.

Een minstens even zorgwekkende tendens is de herstructurering van overleg- en adviesprocedures. Alle geledingen van de Vlor onderschrijven de oorspronkelijke drie functies van de Vlor (advies, overleg en studie) met inbegrip van het overleg over onderwijsvernieuwingen. De Vlor vindt dat praktijkmensen in de organen van de Vlor inderdaad een versterking bieden van de advies- en overlegfunctie. Deze hebben echter nu al een stem in de Onderwijsraad. Ze mogen evenwel niet in de plaats komen van de vertegenwoordigers van inrichters van onderwijs en vakbonden. Anders zullen de 'echte' besprekingen elders gevoerd worden, waar leerlingen/studenten, ouders, deskundigen en sociale partners van geen tel zijn. Bovendien biedt een advies van de Vlor dat openbaar is, transparantie inzake de standpunten die door verschillende partijen verdedigd worden.

De Vlor stelt ook vast dat de overheid een parallel model van inspraak in de scholen in het vooruitzicht stelt, naast de bestaande organen. De Onderwijsraad pleit voor soberheid en transparantie.

De beleidsnota hecht terecht heel veel belang aan de afstemming van het onderwijsbeleid op maatschappelijke verwachtingen. Daarnaast moet het onderwijs ook blijven erkennen dat de lerende eigen verwachtingen en een eigen tempo van ontwikkeling heeft. Leerlingen zijn niet alleen «leer»-lingen. Daarom moet het perspectief van de lerende uitdrukkelijker aan bod komen bij het concipiëren van vernieuwingen.

Een leidmotief van de beleidsnota is de overtuiging dat netoverschrijdend werken een noodzakelijk instrument is om tot goed onderwijs en goede vernieuwingsprojecten te komen. Netoverstijgend werken kan belangrijk zijn mits respect voor de eigenheid van alle betrokkenen. Onderwijsvernieuwingen moeten goed ingebed worden in de lokale context en rekening houden met de schooleigen kenmerken. Als de overheid vernieuwingen wil initiëren, moet ze met dit uitgangspunt rekening houden. In dit verband wijst de Onderwijsraad ook op het belang van schooloverstijgend werken. Een gemeenschappelijke visie op wat goed onderwijs is, kan een samenwerking tussen scholen positief ondersteunen.

Tot slot pleit de Vlor ervoor om aan het onderwijs opnieuw meer middelen te verschaffen en dit op een structurele wijze. De vele aangekondigde initiatieven kunnen enkel worden gerealiseerd indien daar veel nieuwe middelen en mankracht worden voor vrijgemaakt.

J. Perquy - administrateur-generaal

L. Van Beneden - voorzitter